

OTSUS

16.02.2024 nr 5-5/2024-009

Koondumisele nr 26/2023 AS Utilitas Eesti / Enefit Green AS ettevõtja osa loa andmine

1. Koondumine

29.11.2023 esitas AS Utilitas Eesti (registrikood 10419088) volitatud esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt sõlmisid AS Utilitas Eesti ja Enefit Green AS (registrikood 11184032) 29.11.2023 varade müügilepingu (*Asset Sale and Purchase Agreement*). Lepingu kohaselt omandab AS Utilitas Eesti äriühingu Enefit Green AS ettevõtja osa konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 19 lg 3 tähenduses. Ettevõtja osaks on Paide koostootmisjaam koos lepingus kirjeldatud varade, õiguste ja kohustustega.

Tehingu tulemusena omandab AS Utilitas Eesti valitseva mõju Enefit Green AS ettevõtja osa (edaspidi ka Paide koostootmisjaam) üle KonkS § 2 lg 4 tähenduses ning antud juhul on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 punktis 2 sätestatud viisil.

2. Koondumise menetluse käik

Konkurentsiamet avaldas 30.11.2023 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teadaande väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Seoses vajadusega teha kindlaks KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolude olemasolu või nende puudumine AS Utilitas Eesti ja Enefit Green AS ettevõtja osa koondumise puhul, st kas käesolev koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu, pidas Konkurentsiamet vastavalt KonkS § 27 lg 1 punktile 2 põhjendatuks koondumisega seotud valdkonna täiendavat analüüsimist ning alustas 20.12.2023 otsusega nr 5-5/2023-045 koondumise täiendava menetluse.

Kõnesoleva koondumise kontrollimiseks, kaubaturgude määratlemiseks, konkurentsiolukorra analüüsimiseks ning koondumise mõju hindamiseks saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks Euroopa konkurentsivõrgustikule (*European Competition Network*).

3. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on käesoleva koondumise osalisteks AS Utilitas Eesti ja Enefit Green AS.

AS Utilitas Eesti on Osaühingu Utilitas tütarettevõtja. Osaühingu Utilitas üle omavad kahe Luksemburgi valdusühingu kaudu ühiselt valitsevat mõju Utility Investments OÜ ja Infrastructure Holding (Lux) S.à r.l.

Utility Investments OÜ üle omab valitsevat mõju OÜ UG Investments, mille üle omab valitsevat mõju Kristjan Rahu (isikukood [...]). OÜ UG Investments ja Osaühingu Utilitas ühise valitseva mõju all on taastuvenergia tootmisvõimsuste rajamisega tegelev OÜ Utilitas Wind. Lisaks omab OÜ UG Investments ainu- või ühiselt valitsevat mõju AS-i ÜHISTEENUSED, Thermory AS-i, OÜ Lemonade Stand, Fourings OÜ (ja selle tütarühingute), OÜ Stargate Hydrogen, Aktsiaseltsi Est-Agar, OÜ Põlma Põllud ja Medesto Logistics OÜ üle. Kristjan Rahu omab valitsevat mõju ka Energy Solutions OÜ ja U Energy OÜ üle.

Infrastructure Holding (Lux) S.à r.l. üle omab valitsevat mõju European Diversified Infrastructure Fund II SCSp (EDIF II), mida haldab ja mille varasid juhib First Sentier Investors (endise nimega First State Investments) taristu investeringutega tegelev äriüksus Igneo Infrastructure Partners. Eestiga seotus on First Sentier Investors poolt juhitavatest fondidest vaid EDIF II-l ning viimase puhul üksnes läbi Osaühingu Utilitas.

Osaühinguga Utilitas valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad on:

- AS Utilitas Eesti (100%), mille tegevusalaks on soojusenergia tootmine, jaotamine ning müük;
- OÜ Utilitas Tallinna Elektriijaam (100%), mille tegevusalaks on elektrienergia tootmine ja hulgimüük ning soojusenergia tootmine;
- OÜ Tuulepealne Maa (100%), mille tegevusalaks on elektrienergia tootmine tuuleenergiast;
- AS Utilitas Tallinna Soojus (66,66%), mis on valdusettevõtja ning millel on tütarettevõtjad AS Utilitas Tallinn (kaugküttevõrgu vahendusel soojusenergia müük ja jaotus Tallinnas ja Maardus) ja Aktsiaselts Tallinna Soojus (muu mujal liigitamata masinate, seadmete jm materiaalse vara rentimine ja kasutusrent);
- OÜ Utilitas Wind (50%), millel on tuuleparkide arendusprojekte haldavad tütarühingud OÜ Vihtra Tuulepark ja OÜ Irbeni ning tuuleparke omavad või arendavad tütarettevõtjad Lätis ja Leedus;
- Aktsiaselts Tallinna Vesi (20,36%), mille tegevusaladeks on tarbevee kogumine, puhastamine ja varustus ning reo- ja sademevee kogumine, ärajuhtimine ja puhastamine.

Enefit Green AS üle omab valitsevat mõju Eesti Energia AS. Eesti Energia AS on riigi äriühing, mille omanikuõiguseid teostab Rahandusministeerium. Eesti Energia Aktsiaseltsi kontserni peamine tegevusala on elektrienergia tootmine ja hulgimüük.

Enefit Green AS ettevõtja osa (Paide koostootmisjaam) tegeleb soojus- ja elektrienergia tootmisega.

4. Õiguslik hinnang

4.1 Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelmise majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub nimetatud koondumine KonkS § 21 lõike 1 kohaselt kontrollimisele.

4.2 Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määrus nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi juhend) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Koondumise teate kohaselt tegelevad nii AS Utilitas Eesti ja Enefit Green AS ettevõtja osa (Paide koostootmisjaam) kui nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad kaugküttevõrgu vahendusel soojusenergia müügi ja jaotusega. Samuti tegelevad koondumise osalised elektrienergia tootmise ja hulgimüügiga Eestis.

Soojusenergia müük ja jaotus kaugküttevõrgu vahendusel

Enefit Green AS ettevõtja osa tegeleb soojusenergia tootmisega Paide kaugkütte võrgupiirkonna läheduses, samuti soojusenergia jaotamise ja müügiga Paide kaugkütte võrgupiirkonnas. AS Utilitas Eesti ega temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad nimetatud piirkonnas ei tegutse.

Konkurentsiamet küsis Euroopa konkurentsivõrgustikku¹ kuuluvatelt konkurentsiasutustelt, kuidas nad on geograafiliselt piiritlenud soojusenergia müügi ja jaotuse kaubaturgu kaugküttevõrgu vahendusel. Mitmed konkurentsiasutused, kellel oli kokkupuude lokaalsete kaugküttevõrkudega märkisid, et konkurentsioiguslikult piiritlesid nad nimetatud kaubaturgu geograafiliselt ulatuses, mis vastas kaugkütte võrgupiirkonnale.

---

¹ https://competition-policy.ec.europa.eu/antitrust-and-cartels/european-competition-network_en

Euroopa Komisjon on varasemates otsustes² kirjeldanud, et kaugküttejaamad jaotavad auru või kuuma vett mitmetele hoonetele, kasutades tootmiseks mitmesuguseid kütuseid. Soojusenergia jaotamine toimub eraldi kaugküttevõrkude kaudu, mis kuuluvad kohalikule võrguettevõtjale, samuti hõlmavad erinevad võrgud erinevaid geograafilisi piirkondi. Kuna tavaliselt ei ole erinevad kaugküttevõrgud tehnilistel põhjustel (nt suured arenduskulud, suured soojakaod ja väiksem energiatõhusus) omavahel ühendatud, ei saa neid pidada omavahel asendatavateks. Seepärast jõuti otsustes järeldusele, et kaubaturu geograafiline ulatus piirdub konkreetse kaugküttevõrguga, kaubaturu täpne määratlus jäeti sealjuures siiski lahtiseks.

Sarnaselt soojusenergia edastamise ja müügi valdkonda puudutavatele varasematele otsustele³ leiab Konkurentsiamet, et kõnesoleva koondumise puhul on põhjendatud piiritleda kaubaturu geograafiliselt kaugkütte võrgupiirkonnaga. Kuivõrd koondumise osalised ja nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad tegutsevad geograafiliselt erinevates piirkondades ega konkureeri omavahel, ei ole tegemist horisontaalselt kattuva kaubaturuga.

Elektrienergia tootmine ja hulгимүүк

AS Utilitas Eesti ja temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjate ja Enefit Green AS ettevõtja osa (Paide koostootmisjaam) tegevuste vahel tekib horisontaalne kattuvus elektrienergia tootmise ja hulгимүүкга каубатурул.

Nii Konkurentsiamet kui ka Euroopa Komisjon on varasemalt käsitlenud eraldi turuna elektrienergia tootmise ja hulгимүүкга каубатургу⁴. Konkurentsiamet on oma varasemates otsustes selgitanud, et elektrienergia puhul on tegemist homogeense tootega. Toote kasutusomaduste poolest ei erine näiteks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia põlevkivist toodetud elektrienergiast. Konkurentsiamet on oma praktikas elektrienergia tootmise ja hulгимүүкга каубатуру geograafilise ulatuse piiritletud (i) Eestiga, (ii) vähemalt Eesti ja Soomega või veelgi laiemalt, (iii) hõlmates ka Skandinaaviat ja Baltikumi⁵.

Koondumise teate kohaselt, tuginedes NordPool elektribörsi andmetele⁶, oli 2022. aastal elektrienergia tootmise ja hulгимүүкга маһт Eestis 7,34 TWh, Eestis ja Soomes kokku 74,35 TWh, Skandinaavias ja Baltikumis kokku 425,87 TWh.

AS Utilitas Eesti ja temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjate elektrienergia tootmise ja hulгимүүкга маһт Eestis moodustas 2022. aastal [...] GWh (ligikaudu [5-10]%) ja Paide koostootmisjaamaga samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate müügiмаһт oli [...] GWh (ligikaudu [0-5]%). Koondumise osaliste turuosa elektrienergia tootmisel ja hulгимүүкгагил Eestis moodustas kokku ligikaudu [5-10]%

AS Utilitas Eesti ja temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjate elektrienergia tootmise ja

² Näiteks Euroopa Komisjoni juhtumid COMP/M.5793 - Dalkia CZ/ NWR Energy, M.7745 - FORTUM / LIETUVOS ENERGIJA / JV.

³ Näiteks Konkurentsiameti 20.05.2022 otsus nr 5-5/2022-025 Eesti Biogaas OÜ / OÜ Vinni Biogaas; 06.07.2020 otsus nr 5-5/2020-019 – Fortum Heat Estonia Oy / AS Fortum Tartu.

⁴ Konkurentsiameti otsused 06.07.2020 nr 5-5/2020-019 Fortum Heat Estonia Oy / AS Fortum Tartu ja 06.11.2018 otsus nr 5-5/2018-068 Enefit Green AS / Nelja Energia AS; Euroopa Komisjoni juhtumid M.7927 - EPH/ ENEL/SE ja M.8660 - Fortum/Uniper.

⁵ Konkurentsiameti otsused 06.07.2020 nr 5-5/2020-019 Fortum Heat Estonia Oy / AS Fortum Tartu ja 06.11.2018 nr 5-5/2018-068 Enefit Green AS / Nelja Energia AS.

⁶ Aastased mahud on nähtavad NordPooli kodulehelt: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data1/Power-system-data/Production1/Production1/ALL1/Hourly/?view=table>

hulgimüügi maht Eestit ja Soomet hõlmava geograafilise turu puhul 2022. aastal oli [...] GWh (ligikaudu [0-5]%) ja Paide koostootmisjaamaga samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate müügimaht oli [...] GWh (ligikaudu [0-5]%). Koondumise osaliste turuosa elektrienergia tootmisel ja hulgimüügil Eestit ja Soomet hõlmava geograafilise turu puhul moodustas kokku ligikaudu [0-5]%

AS Utilitas Eesti ja temaga valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjate elektrienergia tootmise ja hulgimüügi maht Skandinaaviat ja Baltikumi hõlmava geograafilise turu puhul 2022. aastal oli [...] GWh (ligikaudu [0-5]%) ja Paide koostootmisjaamaga samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate müügimaht oli [...] GWh (ligikaudu [0-5]%). Koondumise osaliste turuosa elektrienergia tootmisel ja hulgimüügil Skandinaavias ja Baltikumis kokku moodustas kokku ligikaudu [0-5]%

Eelnevast nähtub, et koondumise osaliste ühine turuosa jääb mis tahes kaubaturu määratluse korral oluliselt alla 15%, seega võib kaubaturu geograafilise ulatuse jätta lahtiseks.

5. Hinnang koondumisele

Vastavalt KonkS § 22 lg 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi kaubaturul, sealhulgas:

1. koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
2. juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
3. kaupade nõudlust ja pakkumist;
4. ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Kuigi soojusenergia müügil ja jaotusel kaugküttevõrgu vahendusel tegutsevad koondumise osalised ja nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad geograafiliselt erinevates piirkondades ning tegemist ei ole horisontaalselt kattuva kaubaturuga, omavad koondumise osalised kaugküttevõrku, mis on oluline vahend KonkS § 15 tähenduses. Olulist vahendit, sealhulgas loomulikku monopoli omavaks, loetakse ettevõtja, kelle omandis, valduses või opereerimisel on võrgustik, infrastruktuur või muu oluline vahend, mida teisel isikul ei ole võimalik või ei ole majanduslikult otstarbekas dubleerida, kuid millele juurdepääsuta või mille olemasoluta ei ole võimalik kaubaturul tegutseda. Seega juhib Konkurentsiamet tähelepanu, et olulist vahendit omav ettevõtja peab lubama juurdepääsu muudele isikutele kui oma klientidele, kes on asjaomaste teenuste osutamisel tavaliselt konkurendid, kaubanduslikel tingimustel, mis on võrreldavad nendega, mida kohaldataks konkurentidele rajatud turul.

Koondumise osaliste ühine osakaal kattuvatel ehk elektrienergia tootmisel ja hulgimüügil on Eestis ligikaudu [5-10]%, Eestit ja Soomet hõlmava geograafilise turu puhul ligikaudu [0-5]%

ja Skandinaaviat ja Baltikumi hõlmava geograafilise turu puhul ligikaudu [0-5]%

Eeltoodut arvestades on Konkurentsiamet seisukohal, et käesoleva koondumise tulemusena ei muutu kaubaturgude struktuur sellisel viisil, mis kahjustaks oluliselt konkurentsi. Samuti ei tekita ega tugevda käesolev koondumine turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 tähenduses. Seega ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1 otsustab Konkurentsiamet

anda loa AS Utilitas Eesti ja Enefit Green AS ettevõtja osa koondumisele.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

KonkS § 27 lg 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

(allkirjastatud digitaalselt)

Evelin Pärn-Lee
peadirektor

Konkurentsiameti 16.02.2024 otsuse nr 5-5/2024-009 ära kiri on samane originaaliga. Ära kirjast on välja jäetud ärisaladused ja isikuandmed, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.

/Kairi Kaasik-Aaslav/ 23.02.2024